

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНІПРОВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ ІМЕНІ АКАДЕМІКА В. ЛАЗАРЯНА**

ВІСНИК КУРАТОРА

№ 62

(вересень 2020 р.)

ДНІПРО
2020

Укладач: Лагдан С. П.

УДК 378

Вісник куратора № 62

Рекомендовано до друку Вченою радою університету
(протокол від 07.09.2020 № 1)

Зміст

1. Особливості роботи куратора в умовах карантину
2. Небезпечний коронавірус
3. Календар знаменних дат на вересень–жовтень 2020 р.
4. Згадаймо ці дати (*матеріали для бесід у групах*):
  - 4.1 Історія українського кінематографа (до Дня українського кіно)
  - 4.2 Українська Стефані Маєр (до 50-річчя від дня народження письменниці Дари Корній)
  - 4.3 Революція на граніті як акція громадянської непокори (до 30-річчя від початку (02.10.–17.10.90) в Києві студентського протистояння)
  - 4.4 Художник-баталіст Микола Самокиш (1860–1944) (до 160-річчя від дня народження)
5. Плани заходів на I семестр 2020–2021 н. р.

Дніпровський національний університет залізничного транспорту
імені академіка В. Лазаряна
вул. Лазаряна, 2, Дніпро – 49010

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ КУРАТОРА В УМОВАХ КАРАНТИНУ

Шановні колеги! Світова пандемія COVID-19 змінила наше звичне життя, зокрема професійне, змусивши шукати нових форм освітньої роботи. У період карантину, запровадженого з приводу поширення загрози захворювання на коронавірус, одним із головних напрямів щоденної діяльності стало забезпечення не лише неперервності освітнього процесу у форматі організації та проведення дистанційних навчальних занять, а й кураторської роботи в режимі он-лайн.

Папа Франциск у своєму зверненні «Urbi et Orbi» («Місту і світу»), яке прозвучало з нагоди молитви за відвернення пандемії коронавірусу, порівнює сучасну ситуацію з бурею на морі. Увесь світ – наляканий, дезорієнтований і розгублений, неначе сидить в одному човні, який кидають хвилі. У цій бурі ми відчуваємо свою крихкість, свою смертність, часом свою недосвідченість і зарозумілість.

У час, коли світ огорнули невизначеність, непевність і страх, як ніколи потрібні згуртованість і взаємопідтримка. Тому зараз перед освітянами постало завдання не лише навчити, дати знання з певного предмета, забезпечити виконання навчальної програми, а й підтримати, порадити, дати життєві орієнтири.

Молоді люди повинні навчитися в цій непростій ситуації проявляти себе, узявши за основу справжні цінності, що роблять людину людиною. Усі ми добре розуміємо, що світ змінюється. Як сказав у зверненні до молоді Патріарх Святослав, отець і глава Української греко-католицької церкви, він «стане світом людини і для людини, в якому будуватиметься культура життя, а не смерті, – світом, в якому людське життя, що його цінність ми вкотре для себе відкрили під час епідемії, буде наріжним каменем демократії, міжнародного права та нових глобальних економічних стосунків». І саме зараз, замість тремтіти перед невидимим ворогом, усім нам, а насамперед молоді, треба об'єднатися в солідарній дії.

Ми вже бачимо приклади такої діяльності – челенджі на підтримку медиків, благодійні он-лайн проєкти. Сьогодні, як ніколи раніше, ми маємо змогу навчитися самі та навчити наших вихованців справді важливим речам. За теперішніх умов важливою є активізація зусиль з підвищення духовного рівня молодих людей, формування в них стійкої системи глибоких морально-духовних цінностей, оскільки саме вони складають основу мотиваційної сфери як особистості, так і суспільства в цілому. Такими цінностями, безумовно, є небайдужість до оточення, відповідальність за себе та інших, толерантність, почуття обов'язку тощо.

Приклади таких цінностей є в Українській Хартії вільної людини. Ще у 2012 році автори УХВЛ писали: «Людство зустріло початок двадцять першого століття як добу невпевненості. Тінь сумніву торкнулася багатьох сердець. Однак тінь сумніву завжди йде поруч із людиною. Не варто боятися тіней.

Треба шукати світла відповідей, які дають силу проти зневіри і надають сенсу нашому життю... Способи, які б відновлювали та зміцнювали віру у власних і спільних силах, не можуть бути ані категоричними, ані вичерпними. До Храму можуть вести різні дороги, однак треба мати бажання і силу йти однією з них.

Наріжними каменями нашої Хартії є три прості думки.

Перше. Відповідальність за своє життя, а отже, його успіх, добробут і щастя нікому не може бути переданою. Ми самі несемо відповідальність за себе.

Друге. Мораль і духовні цінності не можуть бути відкладеними на завтра. Вони завжди потрібні сьогодні.

Третє. Ми будуємо те, що уявляємо, а отже, від глибини, масштабу і творчого хисту нашої уяви залежить наше майбутнє...

Справжнім проводирем людини є лиш особисте осмислене зусилля.

Це не зробить хтось інший. Це можете зробити лише Ви».

Зазначені цінності мають завжди супроводжувати людину, вони стають особливо актуальними в наш час.

Загалом дистанційне навчання в умовах карантину – це можливість для формування у студентів не тільки таких якостей, як активність, самостійність, самовдосконалення, самоорганізація, самоконтроль, творчість, але й чеснот: милосердя, співчуття, поваги, послуху, терпеливості.

В умовах жорсткого карантину й віддаленого навчання викладачі використовували знайомі та почали опанувати нові платформи для підтримання зв'язку зі студентами, донесення інформації на відстані. Так, уже звичною для багатьох викладачів стала дистанційна робота зі студентами передусім заочної, а також і денної форми навчання на запровадженій у нашому університеті платформі MOODLE, що дає можливість студентам готуватися до занять чи контрольних заходів, проводити самоперевірку засвоєння матеріалу за допомогою виконання тестів, проконсультуватися у викладача в разі необхідності. Традиційною формою спілкування викладача зі студентами стало й електронне листування з метою передачі необхідних матеріалів для навчання чи наукової роботи, розсилання завдань та отримання виконаних, передачі важливих повідомлень тощо. Для безпосереднього контакту й передачі невеликих повідомлень традиційно викладачі використовують телефонний зв'язок, SMS, а також месенджери Viber і Telegram.

Загальнонаціональні карантинні заходи внесли корективи у звичне життя, змінили організацію навчального процесу, змусили шукати й опановувати нові платформи дистанційного навчання. Студенти не завжди вмотивовані й працюють не так завзято, як би нам хотілось. Відсутність візуального контакту виключає можливість перевірки самостійної підготовки студента, а відсутність занять за розкладом розслабляє студентів, призводить до відкладання на потім проходження навчального матеріалу й виконання завдань. Це спонукало викладачів до пошуку таких платформ, які б давали можливість про-

ведення лекційних та практичних занять у формі відеоконференцій. Найбільшого поширення для дистанційного навчання набули платформи Classroom та Zoom.

У цьому контексті не стали винятком і спілкування куратора зі студентами та кураторські години в режимі он-лайн. Виховна робота не може залишатися поза увагою, адже особистісний вплив викладачів формує світогляд студентів набагато більше, аніж предмет, який вони викладають.

Для оперативного обміну інформацією, її миттєвого обговорення та прийняття рішень можна використовувати такі засоби комунікації, як телефонний зв'язок, Viber, Telegram тощо. Це дійсно зручно, але не достатньо. Для розширення можливостей комунікацій, активної взаємодії всіх студентів групи, живого обміну думками, сприяння дружньому та невимушеному спілкуванню, створення відчуття колективного духу, соціальної взаємодії та підтримки можна проводити кураторські години за допомогою групової роботи у Zoom, Skype та Classroom, які дозволяють здійснювати зворотній зв'язок.

Успіх такої роботи в умовах карантину залежить від активності учасників, як викладачів, так і студентів, якості й швидкості інтернет-трафіку, наявності технічних можливостей кожного та, насамперед, навичок викладачів та студентів щодо використання сучасних інформаційних та цифрових технологій. Основне завдання куратора як керівника академічної групи полягає в необхідності знайти способи зв'язку зі студентами для зацікавленості та поліпшення навчання в умовах жорсткого карантину. Куратори мають не лише доносити інформацію щодо освітніх процесів, але й створювати умови для соціального спілкування всередині групи, піклуватися про фізичний, психологічний та емоційний стан студентів. Адже кураторська робота виконує такі важливі функції: профілактичну, ціннісно-орієнтаційну, просвітницьку і формування особистісних якостей та гарних манер.

Під час контактування зі студентами куратор має можливість з'ясувати всі нюанси їхнього життя в період карантину, усебічно підтримати їх, а також вказати на можливість звертатися до викладацького складу університету в будь-якій ситуації, яка викликає труднощі чи занепокоєння.

Аналіз успішності студентів під час індивідуальних та групових бесід сприяє поліпшенню якості навчання, узгодженню питань організаційного характеру, зокрема щодо проведення оцінювання в цей час, з'ясуванню засобів взаємозв'язку з викладачами різних дисциплін, налагодженню допомоги один одному для засвоєного незрозумілого матеріалу, обговоренню труднощів, які виникають під час дистанційного навчання.

Окрім навчальної діяльності, головною темою бесід залишається здоров'язбереження, роз'яснювальна робота щодо правил і умов дотримання карантинних обмежень, формування в кожного студента усвідомлення необхідності дбати про свій здоровий фізичний і психологічний стан, а також відповідальності за своє здоров'я та здоров'я оточення.

В організації дистанційної роботи слід звернути увагу на такі умови для поліпшення здоров'я студентів та підвищення імунітету:

- створення позитивного психологічного мікроклімату, який ефективно впливає на процес навчання, виховання та здоров'я;
- створення інформаційного простору з питань збереження здоров'я;
- підвищення валеологічної культури харчування;
- підвищення рухової активності: фізкультхвилинки, ранкова гімнастика, гімнастика для очей тощо;
- дотримання санітарно-гігієнічного режиму: тепловий, повітряний, вологе прибирання; дезінфекція приміщень та поверхонь;
- боротьба зі стресами та депресивним станом в умовах ізоляції (заняття хобі у вільний час, перегляд фільмів, читання книжок, їх обговорення з одногрупниками тощо).

Формуванню громадянсько-національних цінностей (гідність людини, її права і свободи, обов'язки перед іншими людьми, повага до закону, патріотизм, почуття національної гідності, історична пам'ять тощо) сприяють бесіди, диспути про визначні події історії та культури, роль діячів у культурно-історичному поступі. Можна запропонувати студентам перегляд документальних фільмів чи презентацій означеної тематики, які наявні в інтернет-мережі. Також можна долучити й самих студентів до підготовки презентацій PowerPoint, розподіливши між ними теми. Це сприяє формуванню відповідальності, відчуття своєї потрібності, допоможе відволіктись від тривожних думок, знайти заняття собі до душі, зробити щось корисне. Поглиблене осмислення певної проблеми під час підготовки презентації може спонукати і до обговорення та дискусії. Окрім цього, можна повною мірою насолодитися віртуальними музеями України та світу. Пізнати славне минуле України й осягнути українську історичну спадщину можна, відвідуючи вітчизняні музеї: на офіційних сайтах практично кожного музею є функція віртуальних відвідувань.

Звичайно, умови карантину стали викликом для освітян, ефективність викладацької роботи яких визначається успішністю здобувачів, а кураторської – ще й згуртованістю, мотивованістю до навчання та всебічного розвитку їх вихованців. Ті ж, хто ставить перед собою мету досягти таких результатів, попри труднощі шукатимуть і реалізовуватимуть нові форми й методи дистанційної роботи зі студентами.

Література:

1. Методичні рекомендації щодо організації виховної роботи в умовах карантину Тернопільського обласного комунального інституту післядипломної педагогічної освіти. – Режим доступу: <http://ippo.edu.te.ua/2020/04/27/metodichni-rekomendaci%D1%97-shhodo-organizaci%D1%97-vixovno%D1%97-roboti-v-umovax-karantinu/>.

2. Послання Блаженнішого Святослава до молоді на Квітну неділю // Інформаційний ресурс Української греко-католицької церкви, п'ятниця, 03 квітня 2020 р. – Режим доступу: http://news.ugcc.ua/documents/poslannya_blazhenn%D1%96shogo_svyatoslava_do_molod%D1%96_na_kv%D1%96tnu_ne_d%D1%96lyu_89195.html.

3. Сенко У. Хартія вільної людини: Українців закликають до об'єднання. – 8 грудня 2012 року. – Режим доступу: https://zaxid.net/hartiya_vilnoyi_lyudini_ukrayintsiv_zaklikayut_do_obyednannya_n1272702.

4. Українська хартія вільної людини // Дзеркало тижня. – Вип. 49 від 27 грудня – 11 січня 2013 р. – Режим доступу: https://zn.ua/ukr/internal/ukrayinska_hartiya_vilnoyi_lyudini.html.

НЕБЕЗПЕЧНИЙ КОРОНАВІРУС

Новий коронавірус, що виник у китайському місті Ухань і звідти поширився практично в усі країни світу, інфікував уже понад 29 млн осіб. Вакцина від недуги, ймовірно, буде ще не скоро, проте вчені поступово дізнаються все більше про поведінку патогену та його структуру.

Так, Бенджамін Нойман, вірусолог та професор біології Техаського університету, у матеріалі Science Alert розповів, як саме новий коронавірус впливає на тіло людини і що робить його таким небезпечним. Подаємо переклад його статті «Коронавірус: що він робить з організмом. І що робить його таким смертельним»:

«Як коронавірус уражає тіло?»

Хвороба COVID-19, на яку наразі нездужають сотні тисяч людей у різних куточках світу, спричинена коронавірусом SARS-CoV-2. Коронавіруси – група вірусів, що зазвичай уражають різноманітних тварин, від павичів до китів. Свою назву вони отримали за рахунок цибулиноподібних шипів, що виступають із поверхні і створюють ілюзію того, що вірус оточено специфічною «короною».

Коронавірусна інфекція зазвичай розвивається за одним із двох сценаріїв – як легенева інфекція, що викликає щось, що нагадує застуду, або як інфекція у кишківнику, що викликає діарею.

COVID-19 у легенях розпочинається майже так само, як застуда, проте згодом спричиняє хаотичну відповідь імунної системи, що може завдати довгострокової шкоди легеням або навіть призвести до смерті.

Генетично SARS-CoV-2 дуже схожий на інші коронавіруси, що уражають людей, такі як SARS-CoV (який викликає тяжкий гострий респіраторний синдром) та MERS-CoV (спричиняє близькосхідний респіраторний синдром). Проте незначні генетичні відмінності впливають на те, як він уражає та позначається на організмі людини.

Так, новий коронавірус «оснащений» близько 6 000 мутацій, що відрізняють його від SARS-CoV, однак досить схожий у генетичному «обладнанні», що дозволяє йому вторгтися в клітини та відтворити самого себе.

SARS-CoV-2 також має інший набір генів, що дають йому невелику перевагу в конкретних ситуаціях. Так, наприклад, MERS має особливий білок, який вимикає здатність клітини знімати тривогу після інфікування. SARS-CoV-2, у свою чергу, має неспоріднений ген з поки невідомою функцією в цьому положенні у своєму геномі.

Як коронавірус інфікує людину?

Кожна коронавірусна інфекція розпочинається з вірусної частинки – сферичної оболонки, що захищає генетичний матеріал і поміщає себе у клітину людини. Уже після цього генетичний матеріал наказує клітині зробити близько 30 різних частинок вірусу, і таким чином патоген самовідтворюється. Вірус зазвичай інфікує клітини, що містять білок під назвою ACE2 (ангіотензинперетворювальний фермент 2), який регулює кров'яний тиск.

Інфекція починається, коли довгі шипоподібні білки, які виступають із вірусних частинок, приєднуються до клітинного білка ACE2. Із цього моменту шип трансформується, розгортається й перемотується за допомогою спіральних пружинистих деталей, що виходять із ядра.

Видозмінений шип «ловить на гачок» клітину та з'єднує її з вірусною частинкою. Утворюється «канал», через який генетичний матеріал вірусу може потрапити всередину клітини.

SARS-CoV-2 поширюється від людини до людини за допомогою близького контакту. Яскравим прикладом цього є те, як почався спалах коронавірусу в Південній Кореї. Здавалося б, одна чи дві людини з вірусом сиділи дуже близько до неінфікованих людей протягом кількох хвилин у приміщенні церкви, де було скупчення людей. Протягом двох тижнів кілька тисяч людей у країні заразилися, і більша частина заражень на той момент була пов'язана з церквою. Спалах почався швидко, бо органи охорони здоров'я не знали про потенційний спалах і не проводили масового тестування на цій стадії.

Чому вірус такий небезпечний?

SARS-CoV-2 росте в легеневих клітинах 2-го типу, які виділяють в'язку субстанцію, що допомагає повітрю потрапляти углиб легень та в клітини гортла. Як і у випадку з коронавірусом, що викликає тяжкий гострий респіраторний синдром, більшість шкоди людині завдає не сам вірус, а те, як на нього реагує імунна система.

Імунна система виконує захисну функцію й намагається зупинити розповсюдження вірусу. Мільйони клітин імунної системи вторгаються до інфікованої тканини легень та завдають значної шкоди, намагаючись «вичистити» вірус та всі клітини, що були ним уражені.

Об'єм уражень різниться. Він може бути як розміром з маленьку виноградинку, так і великий грейпфрут. Під час лікування медики намагаються

підтримувати організм людини та забезпечувати належну кількість кисню у крові на час, потрібний легеням, щоб відновитися.

Новий коронавірус по-різному впливає на різних пацієнтів. Проте статистика доводить, що діти до 10 років переносять його найлегше, більшість людей молодших за 40 також швидко видужує. Найгірше COVID-19 позначається на здоров'ї людей похилого віку.

Справа в тому, що SARS-CoV-2 використовує білок ACE2, щоб потрапити всередину клітин. Після інфікування протеїн припиняє регулювати кров'яний тиск – саме тому хвороба є такою небезпечною для людей із гіпертонією.

Це одна з кількох причин, що робить цей патоген небезпечнішим за грип. Проте існують і інші. Так, зазвичай клітини у відповідь на потрапляння інфекції в організм виробляють інтерферон – «тривожний» білок.

SARS-CoV-2 блокує цей сигнал організму, знищуючи білкові маркери клітини, які є «маячками» лиха, та зрештою руйнує будь-які противірусні рішення, упроваджені клітиною, перш ніж вони будуть ефективними. Через це вірус може жити в організмі протягом місяця, завдаючи незначної шкоди кожного дня, у той час як від грипу більшість людей одужує менше ніж за тиждень».

Джеймс Галлахер, кореспондент BBC з питань здоров'я, виділив такі періоди захворювання на COVID-19:

Інкубаційний період

Це час від моменту зараження до появи симптомів хвороби. Вірус проникає в клітини організму, створює свої копії, які потім уражають нові клітини. Коронавірус, який офіційно назвали Sars-CoV-2, можна «підхопити» під час дихання (якщо хтось кашляє поблизу), або коли ви торкаєтесь забрудненої поверхні, а потім обличчя.

Він спочатку вражає горло, дихальні шляхи та легені, перетворюючи їх на «коронавірусні фабрики», які виробляють величезну кількість своїх копій, що продовжують «захоплювати» ще більше клітин.

На цій ранній стадії ви не будете хворіти, а іноді симптоми можуть не з'явитися взагалі. Інкубаційний період зазвичай триває близько п'яти діб.

Легка форма

Вісім із десяти людей переносять інфекцію COVID-19 у легкій формі. Головні симптоми – лихоманка та кашель. Слабкість, головний біль і біль у горлі – можливі, але не гарантовані.

Лихоманка й загальне нездужання – це реакція вашої імунної системи на інфекцію. Вона зафіксувала ворога й сигналізує решті організму, що щось не так, продукуючи при цьому спеціальні хімічні речовини – цитокіни. Вони зміцнюють імунну систему, але викликають лихоманку та біль у тілі.

COVID-19 зазвичай супроводжує сухий кашель, котрий зрештою переходить у кашель із мокротою – густим слизом, що містить мертві клітини легенів, знищені вірусом.

Ці симптоми лікує постільний режим, часте пиття і парацетамол. Спеціальна медична допомога тут не потрібна.

Така стадія триває близько тижня – більшість одужує, тому що їхня імунна система перемогла вірус. Проте іноді COVID-19 може викликати більш серйозний стан.

Важка форма

Якщо хвороба прогресує, це пов'язано з надмірною реакцією імунної системи на вірус. Так виникає запалення, що може вражати інші органи.

«Вірус викликає дисбаланс в імунній реакції, і як він це робить, ми не знаємо», – пояснює доктор Наталі Макдермотт з Королівського коледжу Лондона.

Запалення легенів називають пневмонією. Якби можна було потрапити через рот і трахеї до легенів, ми б опинилися у маленьких повітряних мішечках. Тут кисень надходить у кров, а вуглекислий газ – виходить. Але під час пневмонії крихітні мішечки починають наповнюватися водою, спричиняючи задишку й утруднене дихання. Тоді деяким людям потрібен апарат для вентиляції легенів, який допомагає їм дихати.

Вважають, що така форма COVID-19 зачіпає близько 14 % хворих.

Критична форма

За оцінками науковців, кількість важких випадків становить близько 6 %. На цій стадії організм більше не може боротися, і виникає реальний ризик смерті. Проблема в тому, що імунна система виходить з-під контролю та завдає шкоди всьому організму.

Це може призвести до септичного шоку, коли артеріальний тиск падає до небезпечно низького рівня, а органи перестають працювати належним чином або повністю виходять із ладу.

Якщо імунна система не долає вірус, він врешті-решт захоплює кожен куточок організму.

Лікування на цій стадії буде високоінвазивним, зокрема за допомогою апарата штучної вентиляції легень (ЕКМО). Але іноді ураження надто серйозні, і органи більше не можуть підтримувати життєдіяльність організму.

Література:

1. Галлахер Д. Коронавірус: що він робить з організмом // Українська служба BBC з питань здоров'я від 14 березня 2020. – Режим доступу: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-51886721>.

2. Нойман Б. Коронавірус: що він робить з організмом. І що робить його таким смертельним. – Режим доступу: volodymyrets.city/read/dosvid/78203/koronavirus-scho-vin-robit-z-organizmom.

КАЛЕНДАР ЗНАМЕННИХ ДАТ

Вересень

1 вересня

- День знань

2 вересня

- 1945 р. підписано Акт про беззастережну капітуляцію Японії. Закінчення Другої світової війни
- 175 років від дня народження Івана Яковича Рудченка (1845–1905), українського письменника, перекладача, етнографа, фольклориста

4 вересня

- над будинком Верховної Ради України у 1991 р. було піднято жовто-блакитний прапор

6 вересня

- День підприємця

8 вересня

- Міжнародний день грамотності
- Міжнародний день солідарності журналістів

9 вересня

- Міжнародний день краси
- 100 років від дня заснування (1920) в Києві Серійного заводу «Антонов» (на той час – Державний авіаційний завод № 12)

10 вересня

- Всесвітній день запобігання самогубствам
- 80 років від дня народження Миколи Андрійовича Горбала (1940), українського поета, музиканта, дисидента, правозахисника, громадсько-політичного діяча

11 вересня

- Усікновення глави Пророка, Предтечі і Хрестителя Господнього Іоанна

12 вересня

- День фізичної культури і спорту
- День українського кіно

13 вересня

- День танкістів
- День працівників нафтової, газової та нафтопереробної промисловості

15 вересня

- Міжнародний день демократії
- 130 років від дня народження Агати Крісті [уроджена – Мері Кларісса Міллер (1890–1976)], англійської письменниці

16 вересня

- Міжнародний день збереження озонового шару

17 вересня

- День рятувника

19 вересня

- День винахідника і раціоналізатора
- День фармацевтичного працівника
- 350 років від початку (1670) в Слобідській Україні антифеодалного селянсько-козацького повстання під проводом І. Дзиковського
- 60 років від дня народження Оксани Стефанівни Забужко (1960), української письменниці, поетеси, есеїстки, перекладачки, культуролога, громадської діячки

20 вересня

- День працівника лісу
- 50 років від дня народження Дари Корній [справж. – Мирослава Іванівна Замойська (1970)], української письменниці, прозаїка

21 вересня

- Різдво Пресвятої Богородиці. Друга Пречиста
- Міжнародний день миру

22 вересня

- День партизанської слави
- 130 років від дня народження Павла Варламовича Носача (1890–1966), українського кобзаря, бандуриста, композитора
- 120 років від дня народження Сергія Івановича Ожегова (1900–1964), російського вченого-мовознавця, лексикографа

23 вересня

- День осіннього рівнодення (астрономічного початку осені)

24 вересня

- 50 років тому (1970) вперше в історії освоєння космосу на Землю доставили зразки місячного ґрунту, зібраного за допомогою автоматичної станції «Луна-16»

26 вересня

- 100 років від дня народження Івана Миколайовича Носенка (1920–2000), українського скульптора

27 вересня

- Воздвиження Хреста Господнього
- Всесвітній день туризму
- День туризму
- День машинобудівника
- 120 років від дня народження Микити Миновича Грищенка (1900–1987), українського вченого, педагога, організатора освіти в Україні

29 вересня

- День пам'яті трагедії Бабиного Яру
- 175 років від дня народження Івана Карповича Карпенка-Карого [справж. – Тобілевич (1845–1907)], українського драматурга, прозаїка, актора, режисера, громадського та театрального діяча

30 вересня

- День мучениць Віри, Надії, Любові та матері їх Софії
- Всеукраїнський день бібліотек
- День усиновлення

Жовтень

1 жовтня

- Міжнародний день музики
- Міжнародний день людей похилого віку
- День ветерана

2 жовтня

- Міжнародний день боротьби проти насилля
- 30 років від початку (02.10.–17.10.90) в Києві Революції на граніті – масової студентської акції громадянської непокори, спрямованої на захист національних інтересів українського народу

3 жовтня

- 125 років від дня народження Сергія Олександровича Єсеніна (1895–1925), російського поета

4 жовтня

- День працівників освіти

5 жовтня

- Всесвітній день архітектури
- Всесвітній день учителя
- 90 років від дня народження Павла Романовича Поповича (1930–2009), українського льотчика-космонавта, громадського діяча, двічі Героя Радянського Союзу (1962, 1974), генерал-майора авіації (1976)
- 80 років від дня народження Володимира Омеляновича Забаштанського (1940–2001), українського поета, перекладача

8 жовтня

- День юриста

9 жовтня

- Всесвітній день пошти
- 80 років від дня народження Джона Леннона (1940–1980), британського рок-музиканта, співака, композитора, художника, письменника

10 жовтня

- Всесвітній день охорони психічного здоров'я
- День працівників стандартизації та метрології

11 жовтня

- День художника

13 жовтня

- Міжнародний день зменшення ризику природних катастроф

14 жовтня

- Покрова Пресвятої Богородиці
- День захисника України
- День Українського козацтва

15 жовтня

- 2090 років від дня народження Марона Публія Вергілія (70 р. до н. е. – 19 р. до н. е.), римського поета, автора «Енеїди»

16 жовтня

- Всесвітній день продовольства

17 жовтня

- Міжнародний день боротьби за ліквідацію бідності
- 120 років від дня народження Петра Мефодійовича Василенка (1900–1999), українського вченого в галузі машинознавства і сільськогосподарської механіки
- 90 років від дня народження Леоніда Самійловича Товстухи (1930–2010), українського майстра декоративно-ужиткового мистецтва

18 жовтня

- День працівників харчової промисловості

20 жовтня

- Всеукраїнський день боротьби із захворюванням на рак молочної залози

22 жовтня

- 150 років від дня народження Івана Олексійовича Буніна (1870–1953), російського та французького письменника, поета, перекладача, лауреата Нобелівської премії в галузі літератури (1933)

24 жовтня

- День Організації Об'єднаних Націй
- Всесвітній день інформації щодо розвитку

25 жовтня

- День автомобіліста і дорожника
- 160 років від дня народження Миколи Семеновича Самокиша (1860–1944), українського живописця, графіка, педагога

27 жовтня

- Всесвітній день аудіовізуальної спадщини
- 275 років від дня народження Максима Созонтовича Березовського (1745–1777), українського композитора, диригента, співака, класика європейської музики

28 жовтня

- День визволення України від фашистських загарбників

ЗГАДАЙМО ЦІ ДАТИ

12 вересня

Історія українського кінематографа (до Дня українського кіно)

Професійне свято працівників кінематографії – День українського кіно – встановлено Указом Президента від 12.01.96 № 52/96 і відзначається щорічно в другу суботу вересня.

Історія кіно починається з ХІХ ст. Винайшли кіно й запатентували свій апарат 13 лютого 1895 р. французи – брати Луї Жак і Огюст Люм'єри, продемонструвавши перше кіно в Парижі. Так вважає весь світ. Деякі дослідники стверджують, що кіно винайшов Йосип Андрійович Тимченко, механік-самоучка Одеського Новоросійського університету. Він ще в 1893 році сконструював перший у світі прототип сучасного кінознімального апарата та апарата для кінопроекції. Тоді ж він здійснив перші в світі кінозйомки – зафільмував вершників і метальників списів. Свій винахід він продемонстрував 9 січня 1894 р. на з'їзді натуралістів і лікарів задовго до феєричного перегляду кіно в Парижі. Делегати з'їзду побачили «кіно», склавши при цьому протокол, де висловили пану Тимченку захоплення й подяку за його оригінальну роботу. Про патент тоді ніхто не подумав.

Історія українського кінематографа почалася у вересні 1896 року в Харкові. Фотограф Альфред Федецький зняв кілька короткометражних документальних сюжетів. У грудні в Харківському оперному театрі він же влаштував перший публічний кіносеанс у Російській імперії.

Піонери українського кінематографа початку 1900-х років надавали перевагу екранізації популярних українських вистав «Наталка Полтавка» (за участю відомої актриси Марії Заньковецької), «Москаль-чарівник», «Наймичка». Тоді ж мала місце спроба створити фільми на українську історичну тематику, теж на театральній основі («Богдан Хмельницький» за п'єсою Михайла Старицького). Із дореволюційним кіно в Україні пов'язана творчість багатьох популярних акторів. Королевою екрану тих часів була Віра Холодна, яка народилася в Полтаві і багато знімалася в Одесі.

У 1922 році було засновано Всеукраїнське фотокіноуправління, якому вдалося реконструювати одеське та ялтинське підприємства, а в 1928 році ввести в дію Київську кінофабрику (майбутню Київську кіностудію ім. О. Довженка). Ігрове кіно намагалось поєднати революційну тематику з традиційною для попереднього періоду мелодрамою та пригодницькими жанрами («Укразія» П. Чардиніна; «Сумка диккур'єра», «Ягідка кохання» Олександра Довженка). У цей час в Україні з'явилися також екранізації класичних творів національної літератури – «Тарас Трясило», «Микола Джеря», «Борислав сміється».

В Одесі проходили зйомки багатьох фільмів, які ставили московські кінорежисери. У 1925 р. на екрани країни вийшов кінофільм Сергія Ейзенштейна

«Броненосець Потьомкін», що увійшов до десятки кращих фільмів світового кінематографа і став візитною карткою Одеси.

Наприкінці 1920-х рр. особливу роль у становленні українського кіномистецтва відіграли фільми О. Довженка «Звенигора» (1928), «Арсенал» (1929), «Земля» (1930). У 1958 р. на Всесвітній виставці в Брюсселі, серед 117 видатних критиків і кінознавців із 26 країн світу, фільм «Земля» було названо в числі 12 найкращих картин усіх часів і народів. Стилїстика, створена Довженком, поклала початок напрямку, який визначають як «українське поетичне кіно». У 1930 р. в Україні з'являється перший звуковий фільм – документальна стрічка Дзиги Вертова «Симфонія Донбасу», а наступного року глядачі почули голоси акторів у художньому фільмі О. Соловйова «Фронт».

Наприкінці 1930-х рр. тотальний терор в СРСР поєднується з кон'юнктурним поверненням до національно-історичної тематики. Вийшли фільми «Щорс» (1939) Олександра Довженка і «Богдан Хмельницький» (1941) Ігоря Савченка.

Українське кіно часів Другої світової війни було частково евакуйоване на схід та переважно підпорядковане ідеологічним завданням воєнної доби. Але в цей час були зняті і справжні кіношедеври – фільм «Веселка» Марка Донського за сценарієм Ванди Василевської, який передає трагедію окупованого фашистами українського села. Цей фільм здобув низку міжнародних нагород, серед них премія «Оскар» (1944) в номінації «кращий іноземний фільм». Крім того, у фільмах воєнних років за вказівкою «вождя» пропагувалася ідея швидкої та легкої перемоги над фашизмом.

Хоча українські фільми 1945–1953 років були обмежені жорсткими канонами «соціалістичного реалізму», їх велику цінність складає високий рівень акторської гри. На екрані в цей час з'являються Михайло Романов, Амвросій Бучма, Дмитро Мілютенко, молодий Сергій Бондарчук і високофахові роботи кінооператорів. Український кінематограф 1960–1970-х рр. представлений іменами світової величини: режисери Сергій Параджанов, Юрій Іллєнко, Леонід Осика, Микола Мащенко, актори Іван Миколайчук, Юрій Шумський, Гнат Юра, Костянтин Степанков, Микола Гринько, Богдан Ступка. З'являються стрічки: «За двома зайцями» Віктора Іванова (1961), «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова (1964), «Криниця для спраглих» Юрія Іллєнка (1965), «Камінний хрест» Леоніда Осики (1968), «Вірність» Петра Тодоровського (1965). Фільм «Тіні забутих предків» Сергія Параджанова отримав другу премію на 7-у Міжнародному кінофестивалі в Аргентині.

У роки «застою» в СРСР розгортається новий виток боротьби проти національної української культури. Українське поетичне кіно було визнано владою архаїчним, відірваним від життя, ім'я Довженка почали згадувати з оглядкою. Режисер С. Параджанов був вилучений із кінематографа й громадського життя. «Авторський» шедевр Кіри Муратової «Довгі проводи» (1971) опинився під забороною. Драматична доля також спіткала фільми Юрія Іллєнка «Вечір на Івана Купала» (1968) та «Білий птах з чорною ознакою» (1971),

який тріумфально отримав Золотий приз Міжнародного Московського фестивалю.

Згодом естетика українського поетичного кіно стимулювала режисерський дебют актора Івана Миколайчука («Вавилон–ХХ», 1979). Попри бюрократизм українського кінопроцесу за часів брежнєвської реакції, у 1970–1980 рр. з'являється низка фільмів, створених сильними творчими особистостями. На порозі «застою» Леонід Биков знімає картину «У бій ідуть лише старі» (1972), а в 1983 р. Роман Балаян – фільм «Польоти уві сні та наяву». На українських кіностудіях було знято також стрічки, які набули великої популярності в усьому СРСР: «Д'Артаньян і три мушкетери» (1978, режисер Георгій Юнгвальд-Хилькевич), «Пригоди Електроніка» (1979, режисер Костянтин Бромберг), «Місце зустрічі змінити не можна» (1979, режисер Станіслав Говорухін), «Зелений фургон» (1983, режисер Олександр Павловський), «Чарівники» (1982, режисер Костянтин Бромберг), «Самотня жінка бажає познайомитися» (1986, режисер В'ячеслав Криштофович).

У 1970–1980-ті рр. справжній розквіт переживало українське неігрове кіно. Київська студія науково-популярних фільмів зняла величезний масив стрічок, серед яких зустрічалися справжні шедеври жанру («Мова тварин», «Чи думають тварини?», «Сім кроків за горизонт» режисера Фелікса Соболева та ін.). Надзвичайно успішним був цей період і для українського анімаційного кіно. Стрічки режисерів Володимира Дахна (серіал «Як козаки...»), Давида Черкаського («Пригоди капітана Врунгеля», «Крила» та ін.), Леоніда Зарубіна («Солом'яний бичок»), Володимира Гончарова («Чумацький шлях») прославили українську анімацію за межами країни.

За часів перебудови створено багато фільмів, присвячених гострій соціальній проблематиці: «Астенічний синдром» Кіри Муратової (1989), «Бич Божий» Олега Фіалка (1988), «Розпад» Михайла Белікова (1990) та інші. Фільм Юрія Ілленка «Лебедине озеро. Зона» (1989) здобув широкий міжнародний успіх, ставши своєрідною антитоталітарною кіноемблемою.

У 1990-х рр. українське телебачення розпочало освоєння поширеного у всьому світі жанру телесеріалу («Роксолана», режисер Борис Небієрідзе, «Острів любові», режисер Олег Бійма).

На рубежі 2000 р. низка українських акторів знімається в зарубіжних фільмах. Величезний успіх мав фільм польського режисера Єжи Гофмана «Вогнем і мечем», у якому зіграв український актор Богдан Ступка. Йому належать також ролі в історичному серіалі «Чорна рада» Миколи Засєєва-Руденка (2000) та фільмі Юрія Ілленка «Молитва за гетьмана Мазепу» (2001). Історичні теми стали провідними і в творчості режисера Олесь Янчука. Протягом 1990-х – першої половини 2000-х рр. він зняв такі фільми, як «Голод-33» (1991) про трагічну долю української родини часів Голодомору, «Атентат – Осіннє вбивство в Мюнхені» (1995), «Нескорений» (2000) та «Залізна сотня» (2004), які стали спробою донести до глядача правду про життя та бойовий шлях командирів і воїнів Української повстанської армії.

Протягом 2000-х рр. в український кінематограф прийшло нове покоління кіномитців. У 2001 р. постановник-початківець Тарас Томенко здобув перемогу в конкурсі «Панорами» Берлінського фестивалю. У 2003 році, уже в основному конкурсі того ж Берлінале, отримав Срібного ведмедя фільм українського аніматора Степана Коваля «Йшов трамвай дев'ятий номер». У 2003 р. фільм «Мамай» Олеся Саніна вперше представляв Україну на премії «Оскар». У 2005 році стрічка «Подорожні» молодого українського режисера Ігоря Стрембичького отримала першу для незалежної України Золоту пальмову гілку на Каннському міжнародному кінофестивалі за короткометражний фільм.

Після 2004 р. знято декілька фільмів про Помаранчеву революцію: «Помаранчеве небо» (2006, режисер Олександр Кірієнко), «Прорвемось!» (2006, Іван Кравчишин), «Оранжлав» (2006, Алан Бадоев). Фільм «Оранжлав» отримав приз за кращу режисуру на XV Міжнародному фестивалі «Кіношок» в Анапі (Росія).

2006 р. відбулася також прем'єра першого українського трилеру «Штольня» (режисер Любомир Кобильчук). 2008 року вийшов фільм «Ілюзія страху» українського кінорежисера Олександра Кірієнка, знятий за мотивами однойменного твору Олександра Турчинова. Був висунутий від України на кінопремію «Оскар».

Метафорична стрічка «Біля річки» (2007 р.) режисера Єви Нейман розповідає про один день із життя двох літніх жінок – матері та доньки. У цій стрічці – зв'язок поколінь, філософія та буденність життя. Режисер Роман Балаян у стрічці «Райські птахи» (2008 р.) розповів перш за все про свій власний внутрішній світ – світ митця. Цим фільмом він продовжує тему, яку розпочав у «Польотах уві сні та наяву» – тему самотності й відчуття непотрібності людини, та висловлює психологічну суть творчості як явища.

Такі фільми, як «Цикута» (2002), «Путівник» (2004), «Нарруреорле» (2005), «Бес Пор Но» (2007), «Зйом» (2008), «Кастинг» (2008), «Дніпро» (2009) режисера Олександра Шапіра, є авторським трактуванням дійсності українських вулиць. Головні персонажі – алкоголіки, наркомани, безхатьки, відвідувачі нічних клубів, актори, повії – надзвичайно енергійні та харизматичні люди, які весь час ідуть у заданих режисером напрямках.

Фільм режисера Сергія Лозниці «Щастя моє» (2010) є своєрідним епілогом першого десятиріччя ХХІ ст. в ігровому повнометражному українському кіно. Головний герой – одинока людина, яка загубилася, не лише в прямому, а й в переносному сенсі, у світі розпусти, бруду та смертей.

У 2014 р. в кінопрокат вийшов перший український блокбастер «Поводир» режисера та сценариста Олеся Саніна, в основу сюжету якого покладено мандри Радянською Україною американського хлопчика та українського сліпого музики напередодні та під час Голодомору. Цього ж 2014-го відбулася прем'єра першої у світі стрічки без слів (лише мова жестів) режисера Мирослава Слабошпицького «Плем'я». Фільм став найтитолованішим в Україні. У

грудні 2016 р. відбулася прем'єра фентезі-стрічки «Сторожова застава», знятої Юрієм Ковальовим за мотивами однойменного роману Володимира Рутківського. Фільм розповідає про сучасного школяра Вітька, який через загадковий портал часу потрапляє в минуле – на тисячу років назад. Найкасовішими українськими фільмами у 2018 р. стали «Секс і нічого особистого», «Свінгери», «Dzidzio Перший раз», «Сказане весілля» та «Я, ти, він, вона».

Сучасний український кінематограф має цілу низку режисерів, які за допомогою художніх засобів розкривають глибинні образи у своїх стрічках, знятих за всіма традиціями постмодерного мистецтва.

Неперевершеними ж українськими режисерами та майстрами кіно, які творили ще в минулому столітті, але з яких кіномитці беруть приклад досі, є:

Іван Кавалерідзе

Багато людей знають його як видатного скульптора, однак його внесок у розвиток українського кіно є не менш значущим. За своє життя митець встиг не лише зняти 10 повнометражних фільмів, але й створити близько 20 пам'ятників, поставити 10 театральних п'єс та написати книгу спогадів.

Про Кавалерідзе-скульптора почали говорити ще коли йому було 25 років. Тоді він виграв конкурс на найкращий проєкт скульптури княгині Ольги, Андрія Первозванного та Кирила і Мефодія. Зараз усі ці постаменти стоять на Михайлівській площі в Києві.

Про Кавалерідзе-режисера почали говорити згодом, коли вийшла його четверта картина – «Коліївщина», знята за мотивами роману Тараса Шевченка «Гайдамаки». Фільм, за деякими даними, зазнав численних правок, а певні кадри взагалі довелось перезнімати. Усе, аби фільм сподобався тогочасній владі. Однак картина все одно була вщент розкритикована.

Митець, на відміну від інших представників українського кіно, зазнав найбільших ідеологічних утисків з боку радянської влади. Зокрема, його перший справжній фільм «Злива», який розповідав про етнічних українців, за «загадкових» обставин не зберігся.

Вершиною режисерської творчості Кавалерідзе вважають фільм «Прометей», який став останньою краплею в чаші терпіння радянської влади та кінцем незалежної творчості митця. Парадоксально, адже фільм був знятий про російську визвольну боротьбу та революцію, однак радянська влада дуже гостро розкритикувала фільм. Після його виходу Кавалерідзе заборонили знімати історичні фільми та працювати з молоддю.

Після цього режисер зняв ще 3 фільми, однак із Кремля за ним дуже пильно спостерігали й намагалися якомога більше переробити його фільми.

Олександр Довженко

Його доля чимось схожа з долею Кавалерідзе, адже його постать також понівечена ідеологією. Він у свій час став одним із найпопулярніших українських режисерів, якого поважали та яким захоплювалися в цілому світі. Але недолюблювали в Москві. Він був змушений вступити до лав партії більшовиків, щоб мати змогу вільно творити. Однак це йому не надто й допомогло.

Його перший відомий фільм «Звенигора» здійняв фурор на найбільших майданчиках Європи, США та Канади. Легендарний Чарлі Чаплін називав Довженка єдиним митцем, поетом та мислителем, якого слов'янство дало світові. Однак справжня слава до режисера прийшла після фільму «Земля». Його демонстрували майже у всіх країнах світу, і після цієї картини Довженка навали «Гомером кіно». Уже тоді (у 1930 р.) фільм почали вносити до різноманітних списків найкращих фільмів світу. Навіть більше – лише кілька років тому цей фільм ЮНЕСКО визнало одним із п'яти творів, які вважаються світовими шедеврами.

Разом із тим Довженко зняв кілька фільмів, якими «задобрював» радянську владу та які гарантували йому вільне життя. Мало кому відомо, але «Земля» із самого початку задумувалась автором як озвучене кіно. Однак через тиск влади його довелося зробити німим. Деякі сцени у фільмі навіть часом видаються незрозумілими, адже знімалися для звукового кіно.

Параджанов Сергій: *«Я вірменин, який народився у Тбілісі й сидів у російській в'язниці за український націоналізм».*

Цього українського режисера знали та поважали у всьому світі. Перед ним схиляли голову такі митці, як Федеріко Фелліні, Мікеладжело Антоніоні, Жан-Люк Годар, Анджей Вайда, Ів Сен Лоран та Андрій Тарковський.

Сергій Параджанов став творцем візитівки українського поетичного кіно – фільму «Тіні забутих предків». Картина отримала 39 міжнародних нагород та 24 гран-прі на кінофестивалях. Нею захоплювався весь світ, згодом картина стала класикою світового кіно того періоду. Уже у 2010 р. відомий сербський режисер Емір Кустуріца назвав «Тіні забутих предків» найкращою картиною у світі.

Помилково вважається, що «Тіні забутих предків» – це такий собі бенефіс Параджанова. Насправді цей фільм створили три митці: сам Сергій Параджанов та його друзі – Юрій Ілленко, який був оператором, та Іван Миколайчук, який зіграв головну роль.

Однак такий вільний та відомий у всьому світі режисер дуже мозолив очі радянській владі. Коли Параджанова запроторили до в'язниці (йому інкримінували український націоналізм), то на його захист виступила міжнародна спільнота та розпочала масштабну кампанію із його звільнення. І таки свого домоглася. Після виходу з тюрми Параджанову заборонили жити в Україні, і він повернувся до Тбілісі, де продовжив займатися творчістю. Однак, незважаючи на свободу, його життя тоді назвати спокійним не можна. Через шалений тиск кілька його знятих фільмів заборонили, а кілька прикрили ще на етапі сценарію.

Друзі Параджанова часто згадують, що сотні ідей режисер забрав із собою в могилу. Багато сценаріїв він підготував у в'язниці, але вони раптово «зникли» і так і не побачили світ.

Іван Миколайчук: *«Чи потрібно якось спеціально турбуватися про те, щоб рятувати традиційну культуру? Мені здається, що ні. Рятувати треба душу народу, душу своєї нації. Всі найбільші цінності – в серці народному».*

Після ролі в «Тіні забутих предків» Миколайчука навіть запрошували зніматися у Голлівуд. Параджанов же говорив, що заборонив би йому зніматись, бо так зіграти можна лише раз у житті. Варто додати, що ця роль була дебютною в кар'єрі актора. У період зйомок «Тіні забутих предків» Миколайчук паралельно знімався у фільмі «Сон» Володимира Денисенка, де грав Тараса Шевченка. Ризиковано, але молодий актор був такий натхненний, що ці дві ролі йому вдалися.

Згодом, коли його як актора знали всі, Миколайчук вирішив сам знімати кіно. Його найвідомішим фільмом став «Вавилон–ХХ», і в ньому Миколайчук робив майже все: написав сценарій, був режисером, виконав головну роль та навіть займався монтажем. Стрічка була знята за мотивами книги «Лебедина зграя» Василя Земляка та розповідала про перші кроки колективізації в Україні.

Як і інші фільми того часу, картина Миколайчука пройшла всі кола пекла для затвердження московським «Госкіно». Сценарій зазнавав таких величезних змін, що у режисера ледь витримали нерви, аби все довести до кінця.

Що цікаво, московська влада хотіла виправити навіть уже зняті фільми – переробити кілька кадрів та діалогів. Однак було вже пізно, і фільм у тому варіанті дебютував на Всесоюзному кінофестивалі та отримав найкращий приз за режисерську роботу.

Література:

1. Богорадова Ю., Любшин І. Розвиток українського кіно. Інфографіка // Укрінформ: мультимедійна платформа іномовлення України від 09.09.2016. – Режим доступу: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2080510-rozvitok-ukrainskogo-kino-infografika.html.

2. Васьків О. День українського кіно: коротка історія за 124 роки. – Режим доступу: https://gazeta.ua/articles/culture/_den-ukrayinskogo-kino-korotka-istoriya-za-124-roki/791903.

3. Мусієнко Н. Історія українського кіно. Погляд з ХХІ століття // Кіно-Театр. – 2008. – № 4. – Режим доступу: https://ktm.ukma.edu.ua/show_content.php?id=812.

4. Святокум Н. Становлення і розвиток українського кінематографа. – Режим доступу: <https://uamodna.com/articles/stanovlennya-i-rozvytok-ukrayinskogo-kinematografu/>.

5. Стадник В. Хто створив українське кіно: імена, якими треба пишатись. – Режим доступу: https://lifestyle.24tv.ua/hto_stvoriv_ukrayinske_kino_imena_yakimi_treba_pishatis_n805619.

6. Український кінематограф. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/ukraienskijkinematograf/istoria/rozvitok-ukraienskogo-kinematografu>.

Українська Стефані Маєр
(до 50-річчя від дня народження письменниці Дари Корній)

Мирослава Іванівна Замойська – так називають Дару Корній хіба вдома або ж у Львівській академії мистецтв, де вона викладає. Робота зі студентами надихає й допомагає шукати нові ідеї для творів, зазначає авторка романів. Незважаючи на справжнє ім'я, для своїх читачів пані Мирослава – Дара Корній, або ж Мавка, як її прозвали після написання роману «Щоденник Мавки». Вона – одна з небагатьох авторів українського фентезі. Переконана, що

в перспективі наші читачі матимуть змогу вибирати і серед якісного вітчизняного фентезі, яке буде нарівні зі світовим. До речі, премія «Коронація слова» започаткувала нову номінацію «Сучасне українське фентезі» саме завдяки Дарі Корній.

Дара Корній – письменниця, журналістка, лауреатка всеукраїнського конкурсу романів та кіносценаріїв «Коронація слова» (Третя премія 2010, Вибір видавців 2011, 2012), золота письменниця України (2016). Її твори вийшли загальним накладом 200 тисяч примірників.

Народилася Мирослава Іванівна Замойська 20 вересня 1970 року в селі Секунь Старовижівського району Волинської області. Середню школу закінчила в селі Княже Сокальського району Львівської області. Вищу освіту здобула на журналістсько-редакторському відділенні Українського поліграфічного інституту у Львові (нині Українська академія друкарства).

Уже багато років письменниця живе у Львові. Мама, має двох дітей – Дарину та Максима, яких вважає найвагомішим та найважливішим здобутком у житті. Працює у Львівській національній академії мистецтв. Псевдонім Дара Корній обрала не випадково: Дариною звати її доньку, а Корній – дівоче прізвище матері. «Відтак псевдонім утворився від двох найдорожчих мені жінок», – ділиться письменниця.

Дякуючи власним дітям, тобто складанням для них на ніч казок, і відбулося її потрапляння в літературу. Дара Корній писала спочатку для дитячої аудиторії, для журналів «Ангелятко», «Ангеляткова наука», та для підлітків (журнали «Крилаті», «Однокласник»). Згодом стала писати для дорослих – усіх, хто ще й досі вірить у диво. Серед її захоплень – дохристиянська міфологія, праукраїнські вірування, етнографія, казки, народна музика, книги.

Перший роман письменниці в жанрі фентезі «Гонихмарник» було видано у видавництві «Клуб Сімейного Дозвілля» у 2010 році. Книга принесла авторці третю премію літературного конкурсу «Коронація слова» в номінації «роман», була удостоєна нагороди «Дебют року» від видання «Друг читача» та стала лауреатом премії асамблеї фантастики «ПОРТАЛ-2011» – «Відкрит-

тя себе» імені Володимира Савченка. Після публікації першого роману Дара Корній отримала неофіційне звання «української Стефані Маєр». «Моя донька зачитувалась вампірськими сагами Маєр і щоразу із запалом переказувала мені їх сюжети, – зізнається Дара Корній. – Мене злило те, що українські підлітки захоплюються чужинською міфологією, не здогадуючись навіть, наскільки потужним є пласт рідної української міфології. Гонимарником прагнула довести, що рідна міфологія нічим не гірша, а навіть краща».

Другий твір письменниці – роман «Тому, що ти є» – став «Вибором видавців» у конкурсі «Коронація слова» 2011 року. Роман «Зворотний бік світла» – «Вибір видавців» 2012 року. Перу письменниці також належать книги «Зірка для тебе» (2013), «Зворотний бік темряви» (2013), «Зозулята зими» (у співавторстві з Талою Владмировою, 2014), «Щоденник Мавки» (2014), «Крила кольору хмар» (у співавторстві з Талою Владмировою, 2015), «Петрусь-химородник» (2015), «Зворотний бік сутіні» (2016), «Зворотний бік світів» (2016), «Місячне насіння: збірка оповідань» (2017), «Чарівні істоти українського міфу. Духи природи» (2017), «Сузір'я Дів» (2018).

Романами «Зворотний бік світла», «Зворотний бік темряви», «Зворотний бік сутіні» та «Зворотний бік світів» авторка піднімає із забуття праслов'янську міфологію та робить її простою й доступною для звичайного читача. За словами Дари Корній, для того щоб задум вдався, їй довелося збирати матеріал для першої книги аж дев'ять місяців.

Письменниця зізнається, що писала ці романи з просвітницькою метою, щоб молодь знала та вивчала нашу історію, культуру й міфологію відтоді, коли люди почали жити на наших теренах. Це все нікуди не поділося, воно живе в наших традиціях, віруваннях. «Якщо люди, прочитавши мою книгу, почнуть цікавитися нашою міфологією, буду вважати, що якусь місію виконала, – сказала Дара Корній. – Існує таке поняття, як генетична пам'ять. Вона в мені є, як і в кожному з нас, і час від часу відкриває мені свої «файли». Звідси я й беру натхнення. А межа між реальністю, снами й іншими паралельними світами доволі хитка – це уже й наука доводить...»

Є у письменниці й книги для дорослих. Так, ідея роману «Тому, що ти є» з'явилася завдяки зустрічі з чоловіком, який втратив дружину внаслідок хвороби. Він не міг це прийняти, неначе жив в іншому світі, де вона була досі жива. Авторка поставила перед героями роману багато моральних дилем, наділила їх коханням та розділила смертю, прийняти яку й було потрібно головному герою, попри всю трагічність історії стосунків із дружиною. В іншому романі, що має назву «Зірка для тебе», смерть також межує із любов'ю, адже там від лікарської недбалості помирає вагітна героїня. Її чоловік наважується на помсту та вбиває лікаря, який став причиною втрати. Але ця історія врешті-решт закінчується позитивно.

«Сузір'я Дів» – це незвичний для авторки жанр. Якщо раніше вона писала фентезі, то ця книжка, імовірно, психологічний роман. Нова історія від Дари відносить нас на етнічні землі Волині часів правління родів Потоцьких і

Комаровських. Щоб поринути в атмосферу тих часів, авторка не один день проходила вуличками Сокаля та Червонограда.

В одній сюжетній лінії авторка розповідає про дівчину Василю, яка живе навпроти річки Буг. А за нею видніється стародавній монастир, у якому колись люди шукали віру. У радянські часи це світле місце перетворили на тюрму. За легендами, тут також поховане «чорне серце Потоцького»... У книжці нитками пов'язані жіночі долі, наче в сузір'ї. «Це ті жінки, які здатні рухати історію. А чоловіки у цьому процесі – лише декорації», – жартома каже письменниця. Багато в книзі реальних людей, які так чи інакше траплялися Корній у житті. Ім'я деяких вона навіть не змінювала. Водночас у творі немає абсолютно чорних чи білих персонажів. Люди зображені такими, якими вони є: із прихованими бажаннями, слабкостями, примхами.

Минулися ті роки, коли книжка мала відповідати на запитання, адже їх зараз майже кожен може знайти у Google. Відтепер основне завдання книжки – ставити питання. «Сузір'я Дів» залишає по собі не лише приємний післясмак, а й майданчик для роздумів.

Розповідаючи про те, як зазвичай відбувається процес написання книги, Дара Корній зазначає: «Я можу писати у дорозі. Тому у моїй сумці завжди є блокнот. Інколи бачу дивні сни, як прокидаюсь, тягнуся до записника. Ці сюжети можуть бути дуже важливі». Проте письменниця зізнається, що ніколи не знає, як закінчиться її книжка.

Література:

1. Бачинська К. Дара Корній: вітчизняне фентезі видавці не дуже шанують // Україна молода. – Вип. № 122 за 18.09.2015. – Режим доступу: <https://www.umoloda.kiev.ua/number/2709/164/94873/#>.

2. Бондар Л. Мольфарка слова Дара Корній: «Заплющую очі й бачу інші світи». – Режим доступу: <https://www.volynnews.com/news/society/molfarka-slova-dara-korniyzapliushchuiu-ochi-y-bachu-inshi-svity/>.

3. Дара Корній. – Режим доступу: <https://book-ye.com.ua/authors/dara-kornij/>.

4. Дара Корній розповіла, чому написала про українських міфічних істот // Газета.ua від 22 квітня 2018 р. – Режим доступу: https://gazeta.ua/articles/regions/_dara-kornij-rozpovila-chomu-napisala-pro-ukrayinskih-mifichnih-istot/833197.

5. Народилася нова книга Дари Корній // Високий замок від 10.09.2012. – Режим доступу: <https://wz.lviv.ua/article/120159-narodylasia-nova-knyha-dary-kornii>.

6. Пташка К. Дара Корній розповіла про нову книжку та «кухню» письменника // Український інтерес. – Режим доступу: <https://uain.press/articles/dara-kornij-rozpovila-pro-novu-knyzhku-ta-kuhnyu-pysmennyka-810146>.

**Революція на граніті як акція громадянської непокорі
(до 30-річчя від початку (02.10.–17.10.90) в Києві студентського проти-
стояння)**

30 років тому студенти радянської України вперше заявили на весь світ про бажання жити в незалежній країні, а не в концтаборі народів на чолі з Росією. «Революція на граніті», як згодом нарекли акцію українських студентів, стала могутнім поштовхом для суспільства до активних дій у боротьбі за незалежність. Згодом щось подібне українці пережили, коли студенти вийшли на майдан Незалежності, вимагаючи від режиму Януковича не відхилитися від європейського вектора.

«Друзі! Настав час вибору: або ми доб'ємося незалежної демократичної України, або так і залишимося колонією імперії, духовно бідним, зденаціоналізованим народом. Щоби пізніше ми не згадували слова Кобзаря: «А ми дивились і мовчали, і мовчки чухали чуби, німії, підлії раби». Тому закликаємо всіх підтримати нашу акцію. Доля нашої Батьківщини залежить від усіх нас. Нехай нам допоможе Бог!»

Із таким закликком 2 жовтня 1990 року на площу Жовтневої Революції в Києві вийшли студенти багатьох вишів України. Просто посеред площі вони поставили наметове містечко, оголосили свої вимоги й почали голодування. Третього жовтня на майдані вже стояли 49 наметів і голодували 137 чоловік. Згодом на їхню підтримку застрайкували всі вищі навчальні заклади Києва, а також технікуми, ПТУ і навіть старшокласники. Уже 6 жовтня створена за дорученням Верховної Ради комісія прозвітувала, що голодують 158 осіб із 24 міст.

Лідерами «революції на граніті» де-факто стали голова Студентського братства (СБ) Львова Маркіян Іващишин і голова Української студентської спілки (УСС) Києва Олесь Доній. Де-юре третім був голова Дніпродзержинської організації УСС Олег Барков. Цей тріумвірат, згідно із задумом, мав символізувати єдність Західної, Центральної та Східної України. Саме завдяки СБ й УСС вдалося успішно провести одну з найпотужніших акцій часів боротьби за незалежність України 1988–1991 років.

У країні тоді існували глибокі економічні проблеми, яким не могла зарадити навіть політика гласності. Передусім це планова економіка, орієнтована переважно на військово-промисловий комплекс. Через це був наявний дефіцит елементарних побутових речей, а також продуктів харчування. Як негативні наслідки планової економіки – негативні настрої в суспільстві та критичне ставлення населення до чинної влади. Панівна роль Компартії, підпо-

рядкування їй усіх сфер життя не відповідали потребам переважної більшості населення й були неспроможні змінити наявну соціально-економічну ситуацію, щоб задовольнити навіть елементарні споживчі потреби людей. У значній кількості людей, зокрема в молоді, були відсутні можливості повноцінно жити за тогочасної системи державної влади. Перебудова не вдавалася. Постала необхідність рішучих дій.

Ось що згадує один із учасників акції, Сергій Башук, підприємець, депутат Львівської міської ради: «Щодо числа революцій і наступного Майдану. Я брав участь у трьох Майданах, я не вважаю, що такі речі є добрими для суспільства. Вони часом необхідні, як операція. Адже вона не є чимось добрим для організму людини, але буває необхідною, щоб ліквідувати хворобу».

Проте підготувати та вдало втілити в життя такий проєкт у радянських умовах (навіть за Горбачова) під самим носом у всюдисущого КНБ – справа не з легких.

В СРСР революції, звісно ж, не віталися. Кремль запевняв радянських людей, що живуть вони в найгуманнішій і найдемократичнішій країні, а хто вважає інакше – «агенти ЦРУ». Відповідно, усі «неформальні» організації перебували під наглядом КНБ. Знаючи це, організатори голодування свої плани зберігали в таємниці до останньої хвилини.

Дуже ретельним був відбір майбутніх учасників акції. Провокаторів і каенбешних агентів зазвичай виключали з УСС. Багато учасників голодування пройшли загартування в попередніх студентських акціях і не один раз були під міліційними арештами. Ті, хто після спілкування з «органами» не відступили від своїх ідей, і стали основними генераторами «революції на граніті».

«Усі наші активісти до початку революції пройшли перевірку в КПЗ, і в кожній людині ми були впевнені, – згадує Олесь Доній. – Ще під час «акції єднання» 22–23 січня 1990 року багатьох учасників заарештувала міліція і закрила в КПЗ. Ось тоді багато людей, злякавшись, відійшли від справ, а ті, що залишилися, і стали опорою революції».

Діяли львівська та київська студентські організації злагоджено та блискучо. Кияни були сильні в ідейних моментах, а львів'яни – у їх реалізації й організації. Ніяких конфліктів між хлопцями не виникало. Наприклад, на початку акції київські студенти висунули три вимоги, а львів'яни привезли зі собою ще два пункти. На раді організатори ухвалили рішення: щоби нікого не образити, додати їх до трьох попередніх. Так були сформульовані основні вимоги студентів до парламенту:

- недопущення підписання нового союзного договору;
- перевибори Верховної Ради УРСР на багатопартійній основі не пізніше весни 1991 року;
- повернення на територію УРСР українських солдатів, а також забезпечення проходження військової служби юнаками-українцями винятково на території республіки;

- націоналізація майна Компартії України та ЛКСМУ;
- відставка голови Ради Міністрів УРСР Віталія Масола.

Не маючи відповідного досвіду, студенти використовували напрацювання революціонерів інших країн. Під час створення наметового містечка виникла ідея застосувати розкладачки й білі пов'язки – ці елементи українські голодувальники запозичили у своїх китайських побратимів. Практику так званих «окупаційних страйків» до них уже використовували учасники польського руху «Солідарність».

Попри обтяжливе голодування, життя в студентському наметовому містечку вирувало. Кожен житель містечка чітко виконував свої обов'язки. Тут студенти технічно все продумали до дрібниць. Уся територія була обгороджена стрічкою, за яку заходити могли тільки за перепустками. За цим стежила охорона містечка. Охоронців було більше сотні, вони змінювалися що кілька годин. Крім охорони, в їхні обов'язки входили: агітація киян, написання плакатів, перевірка теплих речей, принесених тими, хто підтримував студентів, на наявність там протизаконних предметів (боялися провокацій).

Згадує учасниця тих подій, співачка та художниця Анжеліка Рудницька: «Ви знаєте, на нас же тоді люди ходили дивитися, як в зоопарк. Так у наші функції входило пояснювати їм, чому ми голодуємо, які наші вимоги і що історія України насправді не така, як її подавало партійне керівництво».

Усі учасники акції носили різнокольорові стрічки на головах: у білих ходили голодувальники, у синіх – люди, які забезпечували медичну допомогу, у чорних – охорона. Найвідповідальніша робота лягала на медичну службу, в обов'язки якої входило що кілька годин вимірювати температуру тіла голодувальників і супроводжувати їх щодня на медичний огляд в Жовтневу лікарню Києва, пильнувати, щоб учасники акції не голодували більше дозволеного. Радянська пропаганда стверджувала, що насправді студенти не голодують, і «все це показуха». Мовляв, ночами революціонери напихають свої черева, а вдень не їдять. Тому щоденні перевірки голодувальників у Жовтневій лікарні були дуже важливі – як у плані спостереження за здоров'ям студентів, так і в характері контраргументу владі. Раціон голодувальників становив кілька склянок кип'яченої води в день.

Кожен день студенти починали з літургії, багато молилися за успіх акції. Між собою вони називали територію містечка «зоною, вільною від комунізму». Уже тоді учасники акції для себе перейменували площу Жовтневої Революції на «майдан Свободи».

Київська міліція готова була розігнати студентів, коли вони почали ставити намети. Однак уже наступного дня міська влада столиці видала формальний дозвіл на провадження акції. Ще одну спробу розігнати студентів, які з'їхалися практично з усіх великих міст України, намагалися влаштувати 6 жовтня, після зборів ветеранів Другої світової війни. Чекали, що ветерани разом з іншими учасниками зборів «зметуть» наметове містечко дорогою до пам'ятника Леніну, однак на захист студентів вийшло до 50 тисяч киян.

Підтримку мітингувальникам висловлювали відомі люди, зокрема письменниця Ліна Костенко. Акторка Ніла Крюкова навіть приєдналася до голодування. А письменник Олесь Гончар на площі прилюдно спалив членський квиток Комуністичної партії. Популярною серед революціонерів була тоді ще студентка філологічного факультету Харківського університету, а тепер відома співачка Марія Бурмака, яка кілька разів приїжджала підтримати голодувальників. Вона згадувала: «В останній день акції, 17 жовтня, мені довелося дати імпровізований концерт мешканцям наметового містечка. Це навіть не стільки концерт був – просто, сівши на стілець з гітарою в руках, виконала кілька патріотичних пісень відомих українських поетів. Більшість із присутніх мені підспівували... Це дійсно був граніт!!!»

Зустріч партлідера Леоніда Кравчука з лідерами голодувальників Маркіяном Іващишиним та Олесем Донієм наживо транслювало телебачення, і це мало потужний позитивний ефект для протестувальників – громадяни України побачили, що на Майдані зібралися не екстремісти, як це подавала компартійна пропаганда.

Урешті-решт 17 жовтня Верховна Рада більшістю голосів виконала всі п'ять вимог студентів, схваливши постанову «Про розгляд вимог студентів, які проводять голодування в м. Києві з 2 жовтня 1990 року». Після цього голодування було припинено. Акція тривала 15 днів. Це був перший організований студентський протест національного рівня, який досяг своєї мети.

Через кілька місяців після закінчення акції активізувався КНБ. Багатьом учасникам «революції на граніті» згадали їхні «заслуги перед соціалістичною Батьківщиною». Зокрема, Олеся Донія кинули до Лук'янівського СІЗО. Однак звільнили згодом під тиском громадськості. Проти студентів, які під час окупаційного страйку 15 жовтня захопили «червоний корпус» університету імені Шевченка, порушили кримінальну справу. Діючи методами залякування та провокацій, каенбісти своїх жертв забирали просто з пар. Вимагали зізнань у тому, що вони в жовтні 1990-го не голодували в наметах, а вели там аморальний спосіб життя. При цьому погрожували ув'язненням.

Попри це студентське голодування показало, що із системою можна не тільки боротися – її можна перемагати.

Література:

1. Базюк Т. Революція на граніті: 25 років потому. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/42122>.
2. Гінда В. Студентський граніт незалежності. – Режим доступу: <https://zbruc.eu/node/42120>.
3. 29 років з дня першого Майдану в Україні. Студентська Революція на граніті 1990 року // Радіо Куреш. – Режим доступу: <http://www.kuresh.info/rokiv29-z-dnya-pershogo-maydanu-v-ukraini-studentska-revolutsiya-na-graniti-1990-roku.htm>.

4. Революція на граніті 1990 року: яким був перший український Майдан // Бліцінфо: громадська трибуна від 2 жовтня 2019 р. – Режим доступу: <https://blitz.if.ua/news/revolyuciya-na-graniti-1990-roku-yakym-buv-pershyu-ukrainskyu-maydan.html>.

5. Революція на граніті // Україна: історія великого народу: енциклопедія. – Режим доступу: <http://www.litopys.com.ua/places/studentska-revolyuts-ya-na-gran-t-1990r/revolyuts-ya-na-gran-t/>.

6. Як починалася студентська «Революція на граніті»? – Режим доступу: https://galinfo.com.ua/news/yak_pochynalasya_studentska_revolyutsiya_na_granit_i_327553.html.

25 жовтня

Художник-баталіст Микола Самокиш (1860–1944) *(до 160-річчя від дня народження)*

На своїх полотнах Микола Самокиш завжди зображував простий люд, проте завдяки майстерності віртуозно розкривав характер кожного учасника картини. Центральними темами картин була глибока любов до Батьківщини, самопожертва та безстрашність перед смертельною небезпекою.

Самокиш (Самокиша) Микола Семенович – живописець і графік, педагог, громадський діяч, академік та дійсний член Петербурзької академії мистецтв, професор, заслужений діяч мистецтв. Працював у галузі батального, історичного та анімалістичного жанрів, станкової графіки, книжкової та журнальної ілюстрації, монументального живопису.

Народився 25 жовтня 1860 р. в Ніжині на Чернігівщині в сім'ї поштаря поштової станції. Дошкільні роки пройшли в місті Носівка в родині діда по матері – чернігівського козака Дмитра Івановича Сеника. Із 8 років Микола виховувався в Ніжині в батьків. Початкову художню освіту отримав у Ніжинській класичній гімназії у вчителя малювання Р. К. Музиченка-Цибульського, у якого також брав приватні уроки живопису. Закінчив Ніжинський історико-філологічний інститут, створений на базі Гімназії вищих наук і лицю князя Безбородька, де в різні часи навчалися М. В. Гоголь, Є. П. Гребінка, В. М. Забіла, Л. І. Глібов.

Під час навчання в Петербурзькій академії мистецтв (1879–1885) належав до українського гуртка митців (Сергій Васильківський, Порфірій Мартинівич, Опанас Сластіон), що ставив собі за мету відтворити історичні події й національні особливості з життя українського народу. У 1885 р. за дипломну роботу був нагороджений Великою золотою медаллю та званням класного

художника I ступеня. Того ж року відправився до Франції (Париж) вдосконалювати майстерність. Його наставником став баталіст Едуард Детайль.

Повернувшись із-за кордону, намалював кілька картин для Тифліського воєнно-історичного музею («Баталія біля річки Іорі 1800», «Оборона Наурської станиці 1774», «Бій під Авіляром»), якими здобув ім'я баталіста.

У 1890 р. за картину «Табун на водопої» здобув звання академіка.

У 1894–1917 рр. керував майстернею батального живопису Петербурзької академії (із 1913 – її професор і дійсний член).

Із 1918 р. жив у м. Євпаторія, із 1922 – у м. Сімферополь, де заснував власну художню студію, на базі якої 1937 р. було створено Кримське художнє училище. 1938–1941 рр. – професор, керівник батально-історичних майстерень Харківського та Київського художніх інститутів.

Останні шість років свого життя прожив у Криму. Коли німці окупували Сімферополь, Самокиш співпрацював з українським націоналістичним рухом, від якого отримував матеріальну допомогу. Помер 18 січня 1944 р. в Сімферополі, ще зайнятому німцями.

Самокиш намагався історично правильно змальовувати події. Двічі виїздив у місця воєнних дій: під час російсько-японської війни у 1904–1905 рр. та на західний і кавказький фронти у 1915 році. «У своїх картинах і малюнках я намагаюся передати й зобразити не тільки зовнішній, парадний бік війни, а й розкрити внутрішню глибоку трагедію мільйонів рядових учасників, втягнутих у вир війни проти свого бажання, – писав Микола Семенович. – На перший план у своїх батальних композиціях я здебільшого стараюся висувати рядового учасника війни». 1912-го царський уряд доручив баталісту створити низку робіт до 100-річчя перемоги над Наполеоном. Самокиш намалював серію – послідовні епізоди найголовніших боїв і походів російської армії.

Не забував художник і України. Часто відвідував рідні місця. Щороку приїздив до Харкова й проводив там по пів року. У цей період створив низку полотен. Найперша картина цього циклу – «В'їзд Богдана Хмельницького в Київ у 1648 році». Перш ніж написати гетьмана, Самокиш зібрав чимало матеріалів, які допомогли йому створити образ. У зборі інформації йому допомагав давній друг професор Яворницький – директор Дніпропетровського історичного музею.

До цього циклу належать:

- «Битва козацьких повстанців з польськими гусарами при Жовтих Водах в 1648 році»;
- «Повстання українських селян на чолі з Іваном Богуном»;
- «Бій Богуна з Чернецьким під Монастирищем у 1653 році»;
- «Бій Максима Кривоноса з Ієремією Вишневецьким».

Чимало картин Самокиш присвятив саме запорожцям та їхнім подвигам, які відстоювали свободу та незалежність України.

З-поміж його робіт вирізняється полотно «Морська битва запорожців із турецьким військовим кораблем». Спроба в морській тематиці стала вдалою. Опісля було написано чимало етюдів у цьому жанрі.

Талановита людина – талановита в усьому. Самокиш разом із Сергієм Васильківським працював над створенням альбому «З української старовини», а також альбомом українського народного орнаменту. Мало хто з художників знав історію українського народу так, як Самокиш. Щоб створити цю працю, він занурився в дослідження культури й побуту народного мистецтва. Багато змальованих предметів військового спорядження, одягу, побуту є результатом досліджень старовинних речей у музеях та приватних зібраннях України, Петербурга, Кракова та Парижа. Цей альбом – продовження альбому офортів «Мальовнича Україна» Тараса Шевченка.

Ця праця як своєрідний ілюстрований підручник з історії України – пояснювальний текст склав Дмитро Яворницький, усі портрети в альбомі виконав аквареллю Сергій Васильківський, а малюнки – Микола Самокиш.

Творчий тандем Васильківського й Самокиша продовжився в оформленні будинку губернського земства в Полтаві. Вони написали панно «Козак Голота», Микола також працював над створенням фресок. Цей будинок став справжньою перлиною українського народного мистецтва. На жаль, під час німецької окупації його зруйнували.

Микола Самокиш багато ілюстрував українські книги: оповідання Марка Вовчка, повісті «Микола Джеря» І Нечуя-Левицького та «Тарас Бульба» М. Гоголя тощо. Мистецька спадщина художника – понад 10 тисяч робіт. Особливе місце в ній займають коні, за зображення яких Миколу Семеновича неодноразово нагороджували. «Я люблю коней як художник та в минулому кавалерист, – писав він. – У цьому напрямі я працюю постійно, вважаю коня гарним та благородним створінням і намагаюся зображувати його не тільки з зовнішнього боку, але й передати його психіку, його порив, найпрекрасніше, що є у цих тварин. Навіть шкапа на скаку виглядає мальовничо».

Для творів Самокиша властива багатофігурність і динамічність композиції; його мистецька спадщина зберігається в музеях України, Росії та в приватних колекціонерів.

Самокиш М. Бій Максима Кривоноса з Яремою Вишневецьким (1934)

Самокиш М. Погоня. Війна 1904–1905. Із щоденника художника (1908)

Література:

1. Ковпаненко Н. Г. Самокиш Микола Семенович // Енциклопедія історії України: у 10 т. – К.: Наукова думка. – Режим доступу: http://www.history.org.ua/?termin=Samokysh_M.
2. Микола Самокиш // Бібліотека українського кіномистецтва. – Режим доступу: <http://uartlib.org/ukrayinski-hudozhniki/mikola-samokish/>.
3. Митці України: Енциклопедичний довідник. – К., 1992.
4. Шевелева М. Микола Самокиш – український художник-баталіст // Український інтерес від 25.10.2019. – Режим доступу: <https://uain.press/blogs/mykola-samokysh-ukrayinskyj-hudozhnyk-batalist-1099902>.

ПЛАНИ ЗАХОДІВ НА I СЕМЕСТР 2020–2021 н. р.

План роботи «Школи куратора»

Видання «Вісників куратора»:

ВЕРЕСЕНЬ:

1. Особливості роботи куратора в умовах карантину
2. Небезпечний коронавірус
3. Календар знаменних дат на вересень–жовтень 2020 року
4. Згадаймо ці дати (матеріали для бесід у групах про визначні свята й дати)
5. Плани заходів на I семестр 2020–2021 н. р.

ЛИСТОПАД:

1. Історія науково-технічної бібліотеки в контексті історії університету (до 90-річчя від дня заснування)
2. Наркоманія – проблема сучасного суспільства
3. Календар знаменних дат на листопад 2020 – січень 2021 року

4. Згадаймо ці дати (матеріали для бесід у групах про визначні свята й дати)

ЛЮТИЙ:

1. Національно-патріотичне виховання молоді в сучасному суспільстві
2. Шкідливий вплив вейпінгу на здоров'я сучасної молоді
3. Календар знаменних дат на лютий – березень 2021 року
4. Згадаймо ці дати (матеріали для бесід у групах про визначні свята й дати)

ти)

5. Плани заходів на II семестр 2020-2021 н. р.

КВІТЕНЬ:

1. Причини і наслідки спадів згуртованості студентської групи
2. Домашнє насильство як соціальна проблема
3. Календар знаменних дат на квітень – червень 2021 року
4. Згадаймо ці дати (матеріали для бесід у групах про визначні свята й дати)

ти)

Шановні куратори!

Свої пропозиції та доповнення до плану роботи «Школи куратора» просимо надсилати на електронну скриньку svit.la@ukr.net (Лягдан Світлани Петрівні). Якщо у вас є цікаві матеріали, якими ви хочете поділитися з іншими кураторами та які можуть стати їм у нагоді в роботі зі студентами, запрошуємо опублікувати їх у наступних номерах «Вісника куратора».

План роботи первинної профспілкової організації студентів

№ з/п	Заходи	Час проведення	Відповідальні
1	Поселення студентів до гуртожитків на 2020–2021 навчальний рік	Серпень–вересень	Голови профбюро факультетів
2	Постановка на профспілковий облік студентів 1-го курсу, що вступили до профспілки	01–30 вересня	Голови профбюро факультетів
3	Проведення зустрічі зі студентами пільгових категорій	До 20 вересня	Голови профбюро факультетів
4	Проведення зустрічі з профгрупорганами 1-го курсу	До 15–25 вересня	Голови профбюро факультетів
5	Проведення звітних зборів в академічних групах та студентських профспілкових бюро факультетів	Вересень–жовтень	Голови профбюро факультетів
6	Участь у проведенні фестивалю студентської творчості «УРА! Я Студент»	Вересень	Голови профбюро факультетів
7	Розповсюдження місячних студентських проїзних квитків для проїзду в міському громадському транспорті	Щомісячно	Звяга М. Ю. Бобовнікова К. А.

8	Організація та керівництво роботою студентських рад у гуртожитках	Протягом семестру	Голови студентських рад гуртожитків
9	Проведення перевірок житлово-комунальною комісією гуртожитків	Протягом семестру	Звяга М. Ю. Голови студентських рад гуртожитків
10	Здійснення поточного контролю за роботою профспілкових бюро факультетів	Протягом семестру	Звяга М. Ю.
11	Допомога у проведенні змагань із футболу	Вересень–жовтень	Голови профбюро факультетів
12	Проведення семінару для профспілкових бюро факультетів на тему «Профспілка – захист прав студентів»	Жовтень	Звяга М. Ю.
13	Профорієнтаційна робота з абітурієнтами. Допомога у проведенні Днів відкритих дверей	Протягом семестру	Звяга М. Ю. Голови профбюро факультетів
14	Участь у проведенні фестивалю-конкурсу студентської творчості «Шанс»	Жовтень	Звяга М. Ю. Голови профбюро факультетів
15	Організація та проведення рейду в рамках конкурсу «Вибір року 2020»	Жовтень–листопад	Звяга М. Ю. Голови профбюро факультетів
16	Нагородження призами переможців конкурсу «Вибір року 2020»	Жовтень–листопад	Звяга М. Ю.
17	Благодійна акція «Допоможи тому, хто поруч», поїздка до дитячого будинку	Грудень	Звяга М. Ю. Голови профбюро факультетів
18	Допомога у проведенні конкурсу серед студентів у День української писемності та мови	Листопад	Голови профбюро факультетів
19	Організація та проведення святкування до Міжнародного дня студента	16 листопада	Звяга М. Ю. Голови профбюро факультетів
20	Проведення виховних годин, лекцій та соціальних акцій під гаслом «Я живу без шкідливих звичок!», спрямованих на формування здорового способу життя в рамках виконання Державної цільової соціальної програми «Молодь України»	Постійно	Звяга М. Ю. Голови профбюро факультетів
21	Підготовка проектів наказів ректора про надання належних пільг і соціальних виплат студентам денної форми навчання з числа дітей-сиріт та дітей, що залишились без піклування батьків	Вересень–жовтень, а також за необхідності	Звяга М. Ю.
22	Участь у роботі стипендіальних комісій факультетів, зокрема у вирішенні питань преміювання студентів та надання їм одноразової матеріальної допомоги	Постійно	Звяга М. Ю. Голови профбюро факультетів

23	Підготовка проєктів наказів ректора про матеріальне заохочення студентів та аспірантів за досягнення в науковій, громадській, культурно-масовій та спортивній роботі	Постійно	Звяга М. Ю.
24	Тематичний інформаційно-просвітницький захід до Всесвітнього дня боротьби зі СНІДом	1 грудня	Звяга М. Ю. Голови профбюро факультетів
25	Вручення новорічних подарунків дітям студентів та аспірантів, малозабезпеченим студентам	Грудень	Звяга М. Ю.
26	Проведення зібрання на тему «Розвиток профспілкових організацій в Україні»	Грудень	Звяга М. Ю.
27	Підбиття підсумків роботи за рік. Проведення звітно-виборних зборів у профбюро факультетів	Грудень	Звяга М. Ю. Голови профбюро факультетів

План соціокультурних заходів науково-технічної бібліотеки

I. Інформаційно-виставкова діяльність

1. Підкасти про інформаційні послуги НТБ *постійно*
2. Створення контенту до Вікіпедії про видатних науковців та наукові школи ДНУЗТ *постійно*
3. Виставки нових надходжень *постійно*
4. Тематичні книжкові виставки до знаменних і пам'ятних дат *постійно*

II. Формування інформаційної культури студента

1. Екскурсія «Бібліотек@ – світ нових можливостей» *на замовлення*
2. «Чи знаєте ви?» Інформація про відомих поетів та письменників на сайті НТБ *постійно*
3. Правовий лекторій до Дня прав людини *грудень*

III. До 90-річчя ДНУЗТ

1. Віртуальна виставка на сайті НТБ та у соцмережах «ДПТУ – 90!» *постійно*
2. Виставки літератури у відділах «ДПТ у нашому житті» *вересень-грудень*
3. Бесіда за книгою «Легенди ДПТУ» *на замовлення*
4. Публікація е-книги «Історія старого Катеринослава та губернії у світлинах» *жовтень*

IV. Наука – складова частина навчання

1. Презентація «Академічна доброчесність. Як зробити навчальні заклади вільними від шахрайства і плагіату» *постійно*
2. Проведення V міжнародної науково-практичної конференції «University Library at a New Stage of Social Communications Development. Відкрита наука, відкритий доступ і відкриті освітні ресурси: нові можливості для бібліотек» *жовтень*

3. Складання рейтингу наукових публікацій учених університету

вересень

V. Бібліотека – зона позитиву

1. Презентація е-книги «Історія старого Катеринослава та губернії у світлинах»

листопад

2. До Всеукраїнського дня бібліотек 30 вересня. Благодійна акція «Подаруй бібліотеці книжку!»

вересень

3. Поетична година «ДіПТівські сонети»

на замовлення

*Для участі групи в будь-якому заході звертайтеся до кім. 167
Завідділу Ніна Іванівна Долматова. Тел. 2-06*

План

заходів кафедри «Українознавство»

1. Проведення екскурсій по музею історії університету (на замовлення груп)

2. Організація та проведення I етапу XI Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка (до Дня української писемності та мови, жовтень-грудень, відповідно до наказу МОН)

3. Організація участі студентів у II (обласному) етапі XI Міжнародного мовно-літературного конкурсу учнівської та студентської молоді імені Тараса Шевченка (січень, відповідно до наказу ДОН ОДА)

4. Організація в університеті Всеукраїнського радіодиктанту національної єдності (до Дня української писемності та мови, листопад)

5. Організація та проведення I етапу XXI Міжнародного конкурсу з української мови імені Петра Яцика (до Дня української писемності та мови, листопад, відповідно до наказу МОН)

6. Випуски стінгазети «Студентська мовотворчість» (за підсумками проведених заходів)

7. Конкурс творів «Омріяні перспективи і тернистий шлях української євроінтеграції» (до Дня народження Європейського Союзу, листопад-грудень)

8. Конкурс на кращий реферат «Внесок України у світову культуру» (протягом семестру, підведення підсумків у грудні)

9. Конкурс творів «Моє місце в розбудові Української держави», «Україні бути єдиною» (до Дня Соборності України, грудень)

10. Проведення пізнавально-ознайомчих лекцій із тем (на замовлення груп):

– Нова редакція українського правопису

– Фемінітиви в українській мові: реалії та перспективи використання

– Корифей українського театру Іван Карпенко-Карий (до 175-річчя від дня народження, 29 вересня)

- Трагедія Бабиного Яру (до Дня пам'яті жертв Бабиного Яру, 29 вересня)
- Студентська акція громадянської непокори (до 30-річчя від початку в Києві Революції на граніті, 2 жовтня)
- Історичне значення козацтва в утвердженні української державності (до Дня Українського козацтва, 14 жовтня)
- Структура та завдання ООН (до Дня Організації Об'єднаних Націй, 24 жовтня)
- Україна в роки Другої світової війни (до Дня визволення України від фашистських загарбників, 28 жовтня)
- Місце української мови серед інших мов світу (до Дня української писемності та мови, 9 листопада)
- «Наївне мистецтво» Катерини Білокур (до 120-річчя від дня народження, 7 грудня)
- Літературна та громадська діяльність Михайла Старицького (до 180-річчя від дня народження, 14 грудня)
- Кирило-Мефодіївське товариство – перша українська таємна політична організація (до 175-річчя від часу утворення, грудень)

Довідки за тел. 2-79 або в ауд. 474а

План заходів кафедри «Філософія та соціологія»

1. Засідання клубу «Інтелектуал» з обговоренням художніх творів та фільмів (керівник – доц. Малівський А. М.)
2. Засідання клубу «Сучасна культура очима молоді» (керівник – доц. Власова О. П.)
3. Засідання клубу «Гендерна толерантність» (керівник – доц. Власова О. П.)
4. Засідання клубу «Еврика» (керівник – доц. Айтов С. Ш.)
5. Проведення соціологічних досліджень (за окремим планом, відповідальна – доц. Пономаренко І. Ю.)

План заходів кафедри «Філологія та переклад»

На кафедрі «Філологія та переклад» постійно працюють наукові студентські гуртки, де студенти мають змогу поглибити свої академічні знання із запропонованої галузі, набути практичних навичок щодо вирішення конкретних наукових завдань, долучитися до науково-дослідної роботи:

1. «Актуальні проблеми гендерних досліджень» (керівник – Власова Т. І.)
2. «Проблеми художнього перекладу» (керівник – Власова Т. І.)
3. «English Speaking Debate Club» (керівники – Власова Т. І., Білан Н. І.)

4. «Інформатизація мовної освіти та інформаційні технології при перекладі» (керівники – Боговик О. А., Безруков А. В.)

5. «Формування дискурсивної компетенції у філологів-перекладачів» (керівник – Новокшонова Н. О.)

Засідання гуртків проводяться 1 раз на місяць

План заходів кафедри «Іноземні мови»

№ з/п	ЗАХОДИ	Відповідальні	Дата
1	Проведення тематичного вечора «English around the World», присвяченого Європейському дню іноземних мов	Мунтян А. О. Купцова Т. А.	Вересень
2	Конкурс на найкращий студентський твір іноземною мовою за темою «My first steps» (серед студентів першого курсу)	Купцова Т. А. Колієва І. А.	Жовтень
3	Підготовка чергових випусків студентської газети «Alma Mater». Мета: залучення студентів до обговорення актуальних питань сьогодення на сторінках університетської багатотиражної газети англійською мовою «Alma Mater» (2 випуски на семестр)	Купцова Т. А. Колієва І. А.	Жовтень Грудень
4	<u>Круглий стіл для студентів</u> «Welcome to the World of Jobs»	Афанас'єва Л.В. Пантілеєнко К.С.	Листопад
5	<u>Інтерактивний майданчик</u> «Історія ДПТУ», який включатиме відвідування Музею історії ДПТУ, «Світлиці», лабораторій ДПТУ. Мета: ознайомитись із сучасним навчально-науковим обладнанням, дізнатись про напрями наукових досліджень	Викладачі кафедри	Протягом семестру
6	Організація роботи щосеместрових курсів для студентів, які бажають підвищити свій рівень володіння англійською мовою	Викладачі кафедри	Протягом семестру
7	Підготовка тематичної експозиції «Експлікація гендерних вимірів в історії української культури»	Купцова Т. А.	Протягом семестру
8	Проведення Міжнародної наукової мультидисциплінарної конференції студентів і молодих учених «Новітні технології: покращення сьогодення та вплив на майбутнє»	Мунтян А. О. Купцова Т. А. Колієва І.А.	Листопад
9	Проведення університетської олімпіади з іноземних мов	Афанас'єва Л.В.	Листопад
10	Проведення лінгвокраїнознавчої вікторини «Around the cities of Great Britain»	Мосіна Ю.С. Пантілеєнко К.С.	Грудень
11	Проведення засідань наукового гуртка «Технічний текст іноземною мовою: структурні, стилістичні та граматичні особливості»	Мірошніченко І.Г.	Протягом семестру
12	Проведення інтелектуальної гри «Що? Де? Коли?» англійською та німецькою мовами	Мосіна Ю.С. Смирнова М.Л.	Грудень

План
головних спортивно-масових заходів
кафедри фізичного виховання

1. Спартакіада університету з футболу серед факультетів (вересень)
2. Спартакіада університету з волейболу серед факультетів (юнаки, вересень)
3. Спартакіада університету з волейболу серед факультетів (дівчата, вересень)
4. Спартакіада університету з баскетболу серед факультетів (юнаки, жовтень)
5. Спартакіада університету з баскетболу серед факультетів (дівчата, жовтень)
6. Спартакіада університету з шашок серед факультетів (жовтень)
7. Спартакіада університету з шахів серед факультетів (жовтень)
8. Спартакіада університету з кросу серед факультетів (листопад)
9. Спартакіада університету з армспорту серед факультетів (листопад)
10. Спартакіада університету з пауерліфтингу серед факультетів (грудень)